

NEJHORŠÍ BYLO, KDYŽ NÁS ZATKLI...

Zdenko Černík (*1932)

Zdenko Černík si dobře zapamatoval budovu na rohu brněnských ulic Bratislavské a Příční. Konaly se tam totiž výslechy ve sklepních celách pro zadržené. A tam také odvezli jeho a další kamarády, s nimiž se scházeli a psali hesla proti komunismu. Roznášeli letáky a vyzývali ke svobodným volbám pod patronací spojených národů. Také začali shromažďovat zbraně a zkoušeli cvičně střílet. Tehdy jich byl zatčeno čtrnáct a u soudu 1. března 1950 dostaly dohromady 53 let vězení.

„Nejhorší bylo, když nás po zatčení odvezli do budovy na Příční, na StB. Nechtěli jsme jim odpovídat, co potřebovali, tak nařídili vyzout, vysvléct a kleknout na židli. Pak nás bili takovým káblíkem na šlapky,“ vyprávěl Černík. V době zatčení, roku 1949, mu bylo teprve šestnáct let, ale nikdo na to příliš nebral ohledy. *„Tenkrát bylo všechno možné,“* říká Černík. U soudu pak dostal čtyři roky a posléze mu byl trest navýšen o další tři. Když ho pustili za tři a půl roku, bylo to vlastně štěstí. Ale další šikaně a problémům neunikl. Místo vojny ho čekaly Pomocné technické prapory, takzvané PTP. Kopal v Ostravě uhlí...

Zdenko Černík se narodil v roce 1932 v Prešově na Slovensku českým rodičům. Jeho otec pracoval ve státní službě. Později se přestěhovali do Brna, kde začal pracovat na finanční správě. Zdenko začal v Brně studovat reálné gymnázium v Antonínské ulici, ale nedokončil ho. V kvartě si totiž pro něj přišla tajná policie.

Ale ještě předtím se jako student začal zajímat o politické dění. Nelíbilo se mu, kam poválečná republika směřuje. Zasáhlo ho, když prezident Beneš podepsal demisi demokratických ministrů v únoru 1948. Mluvil o politice se svým spolužákem Borisem Morávkem, společně přemýšleli, co dělat. Morávek ho pozval na schůzky s dalšími mladými spiklenci. Pak se dostali k psaní hesel a roznášení letáků. Do Veverské Bítýšky se vypravili kolem druhé hodiny v noci z 30. dubna na 1. května 1949 s vápnem a psali hesla. Jedno z nich znělo: Pryč s komunismem! Vápnem také přetřeli vývěsku místní organizace komunistické strany. Pak přišly na řadu další akce. Rozšiřovali letáky s projevem Edvarda Beneše. Možná to všechno brali na lehkou váhu, byli hodně mladí. *„Roznášeli jsme ty letáky i ve dne. Nebáli jsme se. Byli jsme kluci a brali jsme to jako dobrodružství,“* popisuje.

Skupina později dostane od vyšetřovatelů název podle jednoho z nich, „Břetislav Jeník a spol.“. Bylo jich celkem čtrnáct, z toho třináct chlapců. Z gymnázia jako Černík ale nebyli

všichni. Někteří navštěvovali hostinskou školu. Společně se setkávali u rodičů jednoho z nich nebo na brněnské přehradě či u dalšího studenta doma. *„Letáky vždycky někdo donesl, většinou z té hostinské školy. Byli prý napojeni na odbojovou skupinu Světлана, ale to jsme tehdy vůbec netušili. Nevěděli jsme přesně, odkud vlastně ty letáky pochází.“*

Podle Černíka dostávali letáky mladíci, kteří studovali hostinskou školu a pak je předávali ostatním, kteří je roznášeli. Stejně tak i Zdenko Černík.

Estébáci v kožených kabátech ho se dvěma dalšími studenty zatkli během vyučování a odvezli je oné obávané rohové budovy na Příční ulici v Brně, kde byla vyšetřovna. Tam je bili a nutili k přiznání. *„Stačily čtyři rány, a člověk řekl cokoli, co chtěli. Třeba že zabil maminku řetězem. Já si ty čtyři rány pamatuji, pak už nevím. Jestli jsem jich pak dostal víc, nevím. Ale pamatuji si, že jsme nevěděli, co oni chtějí. Žádali po nás pořád nějaké spojení. Spali jsme tam na stolech a tak,“* vypráví Černík. Dalšího půl roku strávil ve věznici na Cejlu, v cele číslo jedna. V prvním patře u katru. Bylo to v zimě a na celou místnost byla malá kamínka – kanonek, která musela být vyčištěná do večerky. Pak už se netopilo. V té době se už připravoval soud, který se konal v brněnském justičním paláci. Protože byl mladý, nechovali se k němu tak hrozně, alespoň měl takový pocit. Starší bachaři pak odešli, přišli mladí a to už bylo horší.

U soudu čelil obvinění z vlastizrady. V rozsudku bylo napsáno: *„[...] založili protistátní ilegální organizaci, jejímž vůdcem se stal Břetislav Jeník a dalšími členy Vlastimil Ženíšek a Zdenko Černík. Organizace vyvíjela činnost až do zatčení jejích členů v červnu 1949, obvinění se pravidelně scházeli, učili se zacházet se zbraněmi, zhotovovali a rozšiřovali protistátní letáky. Při zhotovování a rozšiřování protistátních letáků byli nápomocni i jiným protistátním skupinám, na veřejně přístupných místech psali štvavá protistátní hesla a zabývali se plány na přepadení stanic SNB a sekretariátů KSČ, aby tak získali zbraně a prostředky finanční pro svou další protistátní činnost [...].“* Pod rozsudkem se podepsal soudce Státního soudu, oddělení Brno, Antonín Fresl.

Černíka po odsouzení nečekal obyčejný kriminál. Vzhledem k jeho věku ho poslali do převýchového zařízení v Zámrsku. Tam se snažili mládež vychovávat podle sovětského vzoru. Museli samozřejmě pracovat, pletli vložky do bot. Ale režim tam byl asi přece jen volnější.

„Sám jsem nelitoval ničeho. Ale litoval jsem ty, kteří trpěli za nás. Rodiče. Ti z toho byli nešťastní. Otec pracoval na finanční správě. Takže v padesátém roce, když likvidovali faráře a kněží, musel být u toho. Nikdy se nevzpamatoval z toho, co viděl. Jak s nimi zacházeli. Hlavně s jeptiškami. Dostal mrtvičku. Už se nevzpamatoval až do smrti.“

Zdenko Černík se po propuštění stejně jako ostatní političtí vězni potýkal s problémy. Poslali ho k PTP. Ale ještě předtím našťestí našel práci u stavebního podniku v Brně. A měl štěstí i v tom, že se dožil pádu komunismu a 30. dubna 2013 dostal na ministerstvu obrany ocenění odbojáře. Za aktivní působení ve studentské odbojové skupině Břetislava Jeníka...

Autor textu Luděk Navara